

Eiropas Ekonomikas zonas finanšu mehānisma programmas "Nacionālā klimata politika" projekta „Klimata izglītība visiem”

NOSLĒGUMA KONFERENCES DEKLARĀCIJA

Klimata pārmaiņas notiek !!!

Vidējā gada gaisa temperatūra Latvijas teritorijā pēc ilglaicīgiem novērojumiem (1950.-2010.) gadam ir bijusi 6,0 °C, bet, aprēķinot pēdējo 30 gadu periodam (1981.-2010.) tā ir pieaugusi līdz 6,4 °C.

Gada vidējais temperatūras pieaugums Rīgā (1795.- 2010.) ir 1,3 °C.

Siltumnīcefektu izraisošā CO₂ koncentrācija atmosfērā no 280 daļām uz miljonu pirmsindustriālā periodā ir palielinājusies līdz 400 daļām uz miljonu pašlaik un turpina pieaugt (zinātnieku ieteiktajai CO₂ koncentrācijai atmosfērā nevajadzēja pārsniegt 375 daļas uz miljonu).

Nokrišņu daudzums uz Zemes kopš 20. gadsimta sākuma ir pieaudzis aptuveni par 2 %, bet gada nokrišņu daudzums Ziemeļeiropā 20. gadsimta laikā ir palielinājies pat par 10–40 %.

Latvijā biežākas ir kļuvošas ļoti karstas dienas un naktis, kā arī dienas ar stipriem nokrišņiem, savukārt ļoti aukstas dienas tiek novērotas aizvien retāk.

Latvijas teritorijā reģistrētās lielākās vēja brāzmas sasniegušas ātrumu 48 m/s, vasarās virpuļviesuļi var veidoties visā teritorijā, bet bezvēja apstākļi ir samērā reti.

Modelēšanas rezultāti liecina, ka Latvijas upju maksimālās noteces apjoms būs februārī.

Globālās sasilšanas sekas var skart lauksaimniecību, mežsaimniecību, zvejniecību, atpūtas un tūrisma nozari, enerģētiku, īpaši hidroenerģētiku, pārtikas rūpniecību, medicīnisko aprūpi un daudzas citas jomas.

Dabas katastrofu varbūtības pieaugums, kurš saistāmas ar klimata mainību, var ietekmēt ikvienu.

Tiek prognozēts, ka līdz pat 30 % no pašreiz zinātnei pazīstamajām augu un dzīvnieku sugām nespēs pielāgoties temperatūras pieaugumam un tās izraisītajām pārmaiņām to dabiskajās dzīvotnēs.

Klimata izmaiņu ietekmē notiek mājdzīvnieku un kultūraugu slimību ierosinātāju un parazītu migrācija pāri valstu robežām, apdraudot pārtikas ražošanu un drošību - kāda ievazāta augu slimība varētu pat pilnībā iznīcināt vienu no trim svarīgākajām pasaules graudaugu kultūrām – rīsus, kviešus vai kukurūzu. Klimata pārmaiņas pēdējos 30 gados ir samazinājušas pasaules lauksaimniecības produkciju par 3 – 15 %.

Nesen veiktie pētījumi rāda, ka globālajai temperatūrai pieaugot tikai par 2 °C sagaidāma katastrofāla lauksaimniecības produkcijas samazināšanās, it īpaši tropu reģionos.

Daudzu Eiropas augu sugu potenciālais areāls varētu pārvietoties vairākus simtus kilometru uz ziemeļiem un ziemeļaustrumiem. Baltijas jūras reģiona mežos iespējama platlapu koku īpatsvara palielināšanās.

Piemēroti klimatiskie apstākļi no skujukokiem varētu iestāties lapeglēm.

Dzelējodiem, knišļiem un arī ērcēm labvēlīgo klimatisko apstākļu dēļ izplatīsies arī kukaiņu pārnēsātās slimības, piemēram, malārija, leišmanioze, Denges drudzis un citas slimības.

Ko darīt ?

Parīzes Vienošanās (ANO Klimata konference, Parīze, 12.12.2015.) mērķis ir ilgtspējīgas attīstības un nabadzības izskaušanas kontekstā stiprināt globālos risinājumus saistībā ar klimata pārmaiņām:

- nepieļaujot globālās gada vidējās temperatūras pieaugumu vairāk par 2° C, salīdzinot ar pirmsindustriālo līmeni,
- cenšoties ierobežot šo temperatūras pieaugumu līdz 1,5 °C, jo tas būtiski samazinātu klimata pārmaiņu izraisītos riskus un ietekmes,
- uzlabojot spējas pielāgoties klimata pārmaiņu negatīvajām ietekmēm un sekmējot noturīgumu pret klimata pārmaiņām,
- veicinot oglekļa un tā savienojumu mazietilpīgu izmantošanu, bet neapdraudot pārtikas ražošanu,
- sekmējot investīciju novirzi klimata pārmaiņu pielāgošanās nepieciešamībai.

Parīzes Vienošanās dalībvalstīm iesaka;

- paplašināt zinātnisko izpēti, sistemātisku klimata novērošanu un agrās brīdināšanas sistēmas attīstību,
- uzlabot zināšanas par klimatu, lai informētu ražotājus, pakalpojumu sniedzējus un lēmumu pieņēmējus,
- būt elastīgiem izmantojot un attīstot sociāli ekonomiskās un ekoloģiskās sistēmas, tostarp orientējoties uz ekonomikas dažādošanu un dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu,
- apzināties, cik svarīgi ir samazināt un novērst zaudējumus un kaitējumu, kas saistīti ar nelabvēlīgo klimata pārmaiņu ietekmi, ieskaitot ekstremālus laika apstākļus, lēni notiekošus procesus, kā arī ilgtspējīgas attīstības nozīmi mazinot apdraudējuma riskus,
- veikt pasākumus, lai uzlabotu izglītību par klimata pārmaiņām un atbilstošu apmācību procesu,
- palielināt sabiedrības izpratni par klimata pārmaiņām, sabiedrības līdzdalību un sabiedrības piekļuvi informācijai.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta programmas "Nacionālā klimata politika" ietvaros strādā pie Nacionālā klimata politikas izstrādes. Konference vēl veiksmi un sagaida nākotnes cienīgu dokumentu.

Konference aicina

- Latvijas Republikas Saeimas Ilgtspējīgas attīstības komisiju un Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijas Vides un klimata politikas apakškomisiju iekļaut darba kārtībā un virzīt jautājumus, kas saistīti ar klimata pārmaiņām;
- Pārresoru koordinācijas centru, kas nodrošina nacionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumentu savstarpējo saskaņotību un atbilstību normatīvo aktu prasībām, panākt, lai aktuāli klimata pārmaiņu jautājumi tiktu adekvāti ietverti visu sektoru plānošanas dokumentos;
- Valsts kanceleju pievērst pastiprinātu uzmanību politikas dokumentu un tiesību aktu projektu atbilstībai Latvijas starptautiskajām saistībām un pienākumiem klimata jomā;
- Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju pievērst lielāku uzmanību ilgtspējīgas attīstības un klimata politikas īstenošanai Latvijā un sniegt atbalstu iesaistītajām institūcijām, organizācijām, uzņēmumiem, bet jo īpaši pašvaldībām;
- Izglītības un zinātnes ministriju panākt, lai izglītība ilgtspējīgai attīstībai un klimata pārmaiņām beidzot tiktu reāli uzsākta atbilstoši ANO un UNESCO dokumentu uzstādījumiem un atspoguļotos visu līmeņu izglītības standartos;
- Latvijas pašvaldības apzināties, ka nākotnes pārmaiņas ietekmēs visās pilsētās un novados dzīvojošos cilvēkus un neatliekami uzsākt pielāgošanās pasākumus, kā arī sniegt atbalstu sabiedrībai un skolām atbilstošas izglītības nodrošināšanai;
- Latvijas skolotājus ņemt vērā savu atbildīgo lomu, lai pārvarētu iespējamās negatīvās klimata pārmaiņu sekas un vienlaicīgi dotu savu zināšanu ieguldījumu vietējai sabiedrībai.

Deklarācija pieņemta 2016. gada 25. maijā, Rīgā, Latvijas Universitātē

LZA AKADEMIĶIS, PROFESORS

MĀRIS KĻAVIŅŠ